

лапах адростваюць **Светла-зялёныя пальцы**. І гладзяць яліны свій ельнік малы, І пацеркі дораць з **янтарнай смалы** [2, т.1, с. 302]; Ноч зоры чысціць **чорнай, чорнай замшай** [2, т.2, с. 222]; У кожнага быць павінна **Свая баравіна, Дзе трымаюць на зялёных руках Сосны самае зыркае сонца** [2, т.3, с. 215]. В этих строках явственно ощущается любовь поэта к родной земле и природе.

Таким образом, проведённый анализ колоративной лексики в поэтическом языке Пимена Панченко говорит о высокой частотности её употребления и разнообразии цветовых оттенков. Автор довольно специфично использует цветовую лексику: не столько в качестве средства номинации, сколько для выражения эмоционально-экспрессивной оценки. Через цвет поэт передаёт своё зрительное восприятие природных явлений, выражает свои чувства, своё отношение к окружающему миру. Пимен Панченко создаёт свои собственные краски для описания мира природы, и в этом особенность его идиостиля.

Літэратура

1. Гете, И. В. К учению о цвете (хроматика). М. : «Рефл-бук», 1996.
2. Панчанка, П. Збор твораў : у 4-х т. Мн. : Мастацкая літаратура, 1981.

Печерський Р.В.

студент магістратури

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОМПАРАТИВНОГО АНАЛІЗУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Анотація. У статті аналізуються особливості компаративного аналізу художнього тексту. Зазначається, що компаративний аналіз призначений для порівняння різних витворів мистецтва за певними критеріями.

Ключові слова: художній твір, компаративний аналіз, компаративістика

У сучасному світі літератури велика увага приділяється вивченню та дослідженню взаємодії національних літератур різних країн. Для кожної нації характерний певний стереотип викладу інформації, світосприйняття тощо. Водночас, пізнати всю цінність та особливості національної літератури неможливо без її порівняння з художньою творчістю інших країн. Це надає

можливість здійснювати порівняння художніх текстів за певними ознаками, що втілюється у компаративістиці.

Компаративістика – це метод, для якого характерне порівняння фольклору, національних літератур, процесів їх взаємодії, взаємообмін набутками, перегукування історичних подій, розгляд постатей, базуючись на порівняльно-історичному підході [4, с. 359].

Порівняльно-історичний метод виник у мовознавстві ще на початку XIX ст. В літературі ж цей метод почали використовувати лише у другій половині XIX – початку XX ст. Його мета полягала у порівнянні літературних творів різних народів та націй, тим самим знаходячи однакові риси та відмінні. Він дозволяє об'єктивно дослідити та вивчити актуальні та конкретні проблеми, адже завдяки відповідним аспектам компаративного дослідження можна виявити оригінальність творчого доробку письменників, наголосити на їх індивідуальності, неповторності, важливості національної свідомості, на тематичній та поетикальній спорідненості естетичних систем.

Компаративний аналіз тексту – це аналіз, при якому вивчаються та досліджуються явища майстерного використання слова через порівняння їх з іншими паралельними витворами мистецтва. Найчастіше для зіставлення обирають витвори мистецтва різних національностей, різних періодів тощо [6].

Поширення компаративного аналізу відбулося завдяки тому, що творчість провідних митців слова будь-якого періоду є зразками індивідуальності та неповторності. Саме вони дають змогу майбутнім поколінням оцінити їх вагомий внесок у літературу та життя суспільства. А їх твори допомогли провести паралелі між реальними та минулими подіями.

Наступним чинником поширення компаративного аналізу є сюжетно-композиційна різноманітність творів, що відбивається у неповторності зображення психологічного мислення стану героїв, подій та змушує більш детально вивчати поетикальні особливості художніх текстів з історичною тематикою. Крім того, через тематику, проблематику, ідейний зміст твору можливо зрозуміти налаштування самого автора до певних історичних подій, персоналій тощо. Водночас існують твори, у яких письменники, навпаки, намагаються не висловлювати власну думку, щоб читач мав змогу сам розмірковувати та дійти власного бачення [2, с. 51].

Науковці, які досвідчені у напрямку компаративісти, говорять про те, що жодна національна література не може існувати окремо від інших літератур, оскільки усі пов'язані однаковими напрями та метою правдивого зображення історичних (хронологічних) подій.

Через відмінності національних літератур виділяють українську та зарубіжну літератури. У навчальних закладах за допомогою вивчення та розрізнення літератур намагаються зосередити увагу на розвиток та збереження надбань різноманітних національних культур, мати уявлення про культуру мовлення, історію тощо. Через таку призму відбувається активне вивчення та дослідження різноманітних творів, з'являється любов та повага до літератури, розвивається інтелектуальне мислення, осмислення минулого та цінування мистецтва у загальному значенні» [1, с. 32].

Неможливо оминати стороною думку Д. Дюришина про різновиди та спільні риси у творчості митців. Науковець зазначає на необхідності розмежовувати та класифікувати порівняльну типологію та виділяє такі риси: суспільно-типологічні, літературно-типологічні та психолого-типологічні. Суспільно-типологічні аналогії (чи відмінності) виникли у зв'язку із змінами у суспільстві, історико-культурним процесом. Літературно-типологічні схожості і відмінності перебувають у залежності літературних явищ, тому їх необхідно досліджувати у ідейно-психологічному напрямку, композиції, проблематики, образної системи творів, ідеї, мотивів тощо. Психолого-типологічні схожості з'являються через однакове індивідуальне баченням та однаковість власної точки зору письменника, з його потягом до певного художнього мистецтва вираження у творі [3, с. 112].

Д. Наливайко висунув думку про те, що серед усіх видів типологічних сходжень найбільше значення мають сходження суспільно-типологічні, які зумовлюються спільними закономірностями розвитку суспільства й суспільної свідомості в різних її формах та виявах: філософії, соціальних вченнях, наукових поняттях і теоріях, моралі, естетиці тощо. Все це – той життєвий матеріал, динамікою і структурою якого «програмуються» аналогії і схожості в його художньому освоєнні та організації письменниками різних країн і літератур [7, с. 28].

Вивчаючи та досліджуючи компаративний аналіз, за основу необхідно брати саме сюжет твору. Адже, він являє собою один із найважливіших елементів художнього твору, за допомогою якого виражається та доноситься до читача думка автора, відтворюються певні історичні та реальні події, зображуються характери героїв, їх психологічний та емоційно-експресивний стан тощо. Також важливим є правильна постановка проблематики та її змістовне дотримання, вирішення, коли необхідність вирішення проблеми буде відчутно дуже гостро.

Під час компаративного аналізу художнього тексту необхідно правильно обрати форму порівняльного методу. Після цього необхідно визначитися з елементами компаративного аналізу, що виокремлюються під час:

- перекладу, переказу чи переспіву оригінального твору, його порівняльний аналіз;
- порівняння перекладів оригінального твору;
- порівняння літературних явищ, характерних для різних національностей;
- розгляду творчих зв'язків між письменниками;
- аналізу творів однієї школи, напрямку, течії;
- вивчення різнонаціональних творів, схожих за темою, головною думкою, сюжетом, проблематикою, образами [8, с. 4].

Аналізуючи будь-який твір у розрізі компаративного аналізу, необхідно звертати увагу та брати за ціль знаходження тотожних та відмінних рис. У такому випадку не важливо, чи це буде лише українська література або світова [5, с. 138.]. Під час компаративного аналізу можливо здійснювати аналіз твору за різними критеріями, а саме:

- тематика;
- ідея твору;
- проблематика;
- система образів;
- використані художні засоби;
- характеристика героїв тощо.

Цікавим та незвичним є критерій, за яким вивчається індивідуальність манери написання письменника та дослідження його світогляду. До таких критеріїв слід віднести стильову палітру митців, художні методи відображення дійсності, ретроспективні картини та наявність засобів психологізму. Тут доречним може бути навчальне видання у схемах, яке представлено науковцями Шаровою Т., Шаровим С. та Солоненком А. у дослідженні «Досвід професійної підготовки студентів кафедрою української і зарубіжної літератури у галузі освіти та філології» [9, с. 6]. Зазначений навчальний посібник дозволить порівняти твори низки відомих українських письменників за різними критеріями, визначити їх схожість та відмінність.

Отже, компаративний аналіз художнього тексту дозволяє дізнатися багато нового про сам твір та художню діяльність письменника. Для цього використовується порівняння текстів за різними критеріями, які відтворюються у творчості митця.

Література

1. Градовський А.В. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика: монографія. Черкаси : Брама, 2003. 292 с.
2. Гром'як Р. Літературознавча компаративістика та перекладознавство: дотичність, перетини, колізії. *Слово і Час*. 2002. №8. С.49–58.
3. Дюришин Д. Теория сравнительного изучения литературы. М., 1979. 315 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. К. : ВІД «Академія», 1997. 752 с.
5. Личковська І.О., Огульчанська О.А. Особливості соціально-психологічних романів Івана Франка «Борислав сміється» та Арчибальта Кроніна «Зірки дивляться вниз». *Українська література в загальноєвропейському контексті*: зб. наук. пр. 2019. №2. С. 138–141.
6. Маранська І.А. Теоретичні аспекти компаративного вивчення шкільного курсу літератури. URL : <http://timso.koippo.kr.ua/hmura10/teoretychni-aspekty-komparatyvnoho-vyvchennya-shkilnoho-kursu-literatury>.
7. Наливайко Д.С. Сучасна літературна компаративістика: аспекти й тенденції. *Слово і час*. 2007. №5. С. 28–30.
8. Шалагінов Б. Літературна компаративістика в школі: можливості і труднощі. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2011. №6. С.2–5.
9. Шарова Т.М., Шаров С.В. Досвід професійної підготовки студентів кафедрою української і зарубіжної літератури у галузі освіти та філології. *Українська література в загальноєвропейському контексті*: зб. наук. пр. 2019. №2. С. 255–261.

Полухін О.А.

студент магістратури

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

**ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ОПОВІДАНЬ І. ФРАНКА
НА СЕЛЯНСЬКУ ТЕМАТИКУ**

Анотація. У науковому дослідженні представлені художні особливості оповідань І.Франка на селянську тематику. Акцент робиться на окремих аспектах викриття панівної верхівки та засудженні їх негативних рис. Наголошується на тому, що кращі твори І.Франка є взірцем для наслідування.